

काँग्रेसच्या मिस्टर नटवरलालांचा नटखटपणा

स्वातंत्र्य मिळाल्यापासून सातत्याने सत्तेचाच उपभोग घेण्याची काँग्रेसच्या नेत्यांना आणि कार्यकर्त्यांना सवय लागलेली आहे. आता सत्ता गेल्यानंतर त्यांच्यामध्ये कमालीची अस्वस्थता निर्माण झालेली आहे. सत्ता पैसा, प्रसिध्दी आणि मग त्यासाठी वेगवेगळे उपद्व्याप ही काँग्रेसच्या नेत्यांची किंवा कार्यकर्त्यांची गरज किंवा अंगभूत लक्षणे असतात. काही दिवसांपूर्वीच आम्ही असे म्हटले होते की, आठवडाभरात जर काँग्रेसच्या नेत्यांचे वर्तमानपत्रात फोटो झळकले नाहीत किंवा चॅनलवर प्रसिध्दी मिळाली नाही, तर या मंडळींना नैराश्य येते. आणि आता तर केंद्रामध्ये सत्ताच नसल्यामुळे पुढचा कालावधी कसा काढायचा, याच चिंतेने त्यांना ग्रासले आहे. कदाचित गावपातळीवरचे छोटे मोठे नेते किंवा कार्यकर्ते सत्तेचा हा विजनवास थोडाफार सहन करू शकतील. परंतु ज्यांनी पिढ्यांपिढ्या दिल्लीमध्ये राजकारण केले आणि ह्यातभर मंत्रीपदे उपभोगली. त्यांची अवस्था फारच वाईट झाली आहे. म्हणूनच आम्ही असे म्हटले होते की, पाण्याशिवाय जशी मासोळी राहू शकत नाही, तसे सत्तेशिवाय कसे जगायचे असा गहन प्रश्न ह्यातभर मंत्रीपदे उपभोगलेल्यांना पडला आहे. अशाच अस्वस्थतेतून अनेक वर्षे मंत्रीपद उपभोगलेले नटवरसिंग यांनी बसल्याबसल्या असेच उपद्व्याप सुरू केले आहेत. इतके दिवस गांधी घराण्याच्या छत्राखाली वावरण्याचे काम या मिस्टर नटवरलालांनी केले.

अगदी गेल्या पाच वर्षांपर्यंत दिल्लीतल्या काँग्रेस सरकारकडून जेवढे लाभ उठवता येतील, तेवढे मिळवण्याचा प्रयत्न त्यांनी केला. सोनिया गांधींची कृपादृष्टी राहावी म्हणून त्यांनी अनेकवेळा प्रयत्न केले. मात्र गेल्या दोन तीन वर्षांपासून प्रसिध्दीच्या वर्तुळात ते नव्हते. आता बदललेल्या राजकीय परिस्थितीचा फायदा घेऊन त्यांनी थेट एका अर्थी राहुल गांधींना लक्ष्य करण्याचा प्रयत्न केला. त्यांच्यामुळे सोनिया गांधी पंतप्रधान होऊ शकल्या नाहीत. अशा प्रकारचा उल्लेख त्यांनी एका दूरचित्रवाहिनीला दिलेल्या मुलाखतीत केला होता. तशाच प्रकारची माहिती त्यांनी आपल्या एका पुस्तकातही दिली आहे. आता या उपद्व्यापामुळे काँग्रेसमध्ये एका नव्या चर्चेला उधाण आले आणि सोनिया गांधींचे पंतप्रधान होण्याचे स्वप्न कोणामुळे भंगले याचा नव्याने शोध सुरू झाला आहे. आणि राहुल गांधी यांनी त्यावेळी केलेला विरोध किती भावनिक होता आणि किती राजकीय होता. असादेखील मुद्दा आता पुढे येत आहे. मिस्टर नटवरलालांनी केलेली ही नटखट खोडी त्यांच्या वयोवृद्ध अस्वस्थतेचा धाक आहे की काय, हे कळायला मार्ग नाही.

आता सोनिया गांधींचे सत्याचे प्रयोग

विशेषत्वाने एक गोष्ट मात्र काँग्रेसचे नेते हमखास करित असतात. थोडेफार सत्तेच्या वर्तुळाबाहेर गेले की स्वतःचे प्रसिध्दीचे एक नवे वर्तुळ ते तयार करतात. त्यातही अनेक वर्षे मंत्रीपदे भोगल्याने महत्त्वाच्या खात्यांचा कार्यभार पाहिला असल्याने राष्ट्रीयदृष्ट्या महत्त्वाच्या अनेक गोपनीय अशा प्रशासनिक किंवा राजकीय घडामोडींचे ते साक्षीदार असतात. स्वतःला जरी आता महत्त्व उरलेले नसले तरी या महत्त्वाच्या आणि संवेदनशील गोष्टींचा उपयोग करून पुन्हा एकदा आपले महत्त्व वाढवण्याचे त्यांना बरोबर जमते. यापूर्वी माजी पंतप्रधान नरसिंह राव यांचेही

पुस्तक अशाच पध्दतीने गाजले होते. वसंतराव साठे यांनीदेखील आपल्या काही आठवणी लिहून माहिती देण्याचा प्रयत्न केला होता. ग्यानी झीलसिंग यांनीदेखील आत्मचरित्र लिहून घेतले होते. ज्यांचा लेखणीशी नेहमी संबंध असतो असेही काही काँग्रेस नेते काही ना काही निमित्ताने लेख लिहून आपण कसे अतिमहत्त्वाच्या वर्तुळातले आहोत, हे दाखवण्याचा प्रयत्न करत असतात. त्यात मणिशंकर अय्यर, शशी थरुर, कपिल सिब्बल यांचा नंबर लागतो. काही ना काही उद्देश मनात ठेवून ते नव्या विषयांना नव्या वादाची खमंग फोडणी देत राहतात.

नटवरसिंग यांनी अशीच काँग्रेसच्या कढईमध्ये झणझणीत फोडणी दिलेली आहे. त्याचा परिणाम सोनिया गांधींवर ताबडतोब झाला आणि फोडणीच्या फटाफट शिंकाही आल्या. आपण पंतप्रधान कोणामुळे झालो नाही, याविषयीचे सत्य आपल्या स्वतःच्या पुस्तकातून उघड होईल असा खुलासा त्यांनी केला आहे. मात्र राहुल गांधींनी अजून त्यासंदर्भात कोणतीच प्रतिक्रिया दिलेली नाही, कारण आपली आज्ञा म्हणजेच इंदिरा गांधी आणि वडील राजीव गांधी यांना त्यांचे प्राण गमवावे लागले आणि तशीच आपल्या आईची सोनिया गांधींची हत्या होऊ शकते. तसे होऊ नये म्हणून राहुल गांधी यांनी अतिशय ताठर भूमिका घेऊन सोनिया गांधींना पंतप्रधान होऊ दिले नाही, असा दावा या नटखट नटवरलालांनी केला आहे. यासंदर्भात राहुल गांधी काय बोलतात यावर बरेच काही अवलंबून राहिल. मात्र सोनिया गांधींनी सत्य काय आहे हे सांगण्यासाठी स्वतःच्या पुस्तकाचा प्रयोग सुरू केल्याचे स्पष्ट दिसते. त्यामुळे सत्तेच्या बाहेर राहिलेल्या या दुसऱ्या गांधींचे सत्याचे प्रयोग कसे आहेत हे पाहणेदेखील उत्सुकतेचे ठरू शकते.

म्हणून काँग्रेसला जीवदान मिळाले

काही का असेना सत्तेमुळे बाहेर फेकल्या गेलेल्या काँग्रेस नेत्यांना या ना त्या कारणाने प्रसिध्दी झोतात राहणे जमलेले दिसते. प्रश्न असा आहे की नटवरसिंग यांच्या म्हणण्याप्रमाणे राहुल गांधी यांनी राजीव आणि इंदिरा यांच्या हत्येच्या भीतीपोटी सोनिया गांधींना विरोध केला असेल तर त्यात वावगे काहीच नाही. कोणत्याही मुलाला पदापेक्षा आपल्या आईचा जीव नक्कीच मोलाचा वाटू शकतो आणि ही गोष्ट उघड करताना नटवरसिंग यांनी राहुल गांधी यांचे कौतुक करायला हवे होते. त्याऐवजी राहुल गांधींना टीकेचे लक्ष्य करून आपली राजकीय खवय्येगिरी दाखवली आहे. प्रत्यक्षात त्यावेळी पंतप्रधान पद दाखवताना सोनिया गांधी यांनी आपला आतला आवाज सांगत असल्यामुळे आपण हे पद नाकारत असल्याचे जाहीर केले होते. काँग्रेसला सगळ्या बाजूने अनुकूल परिस्थिती असताना सगळ्या कार्यकर्त्यांचा आग्रह असताना त्यांनी पंतप्रधान पद नाकारले. आणि हीच गोष्ट काँग्रेसला फार मोठे जीवदान देणारी ठरली. निदान ही वस्तुस्थिती तरी नटवरसिंग यांनी मान्य करायला हवी होती. ज्या काँग्रेसमध्ये आपण मनाप्रमाणेच सत्ता उपभोगली, ज्या गांधी घराण्याचा आपल्यावर वरदहस्त राहिला त्याच्याशी थोडेफार तरी त्यांनी प्रामाणिक राहायला हवे होते. परंतु आपण फार मोठे बुद्धीवादी आहोत आणि स्वतंत्र विचारसरणीचे लेखक असल्याचा आव ते आपणतात. परंतु त्यांच्यावर असलेला काँग्रेसचा ठसा ते पुसू शकत नाहीत.